

Miltä näyttää Keski-Suomen elintarvike- ja ruoka-alan tulevaisuus

18.12.2023 Jamk, Rajakatu 35, Jyväskylä

Keski-Suomen ruokaverkosto (KEVE) -yhteistyöhanke
Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Liiketoimintayksikkö

KESKI-SUOMEN
RUOKAPOLUILLA
FOOD TRAILS
IN CENTRAL FINLAND

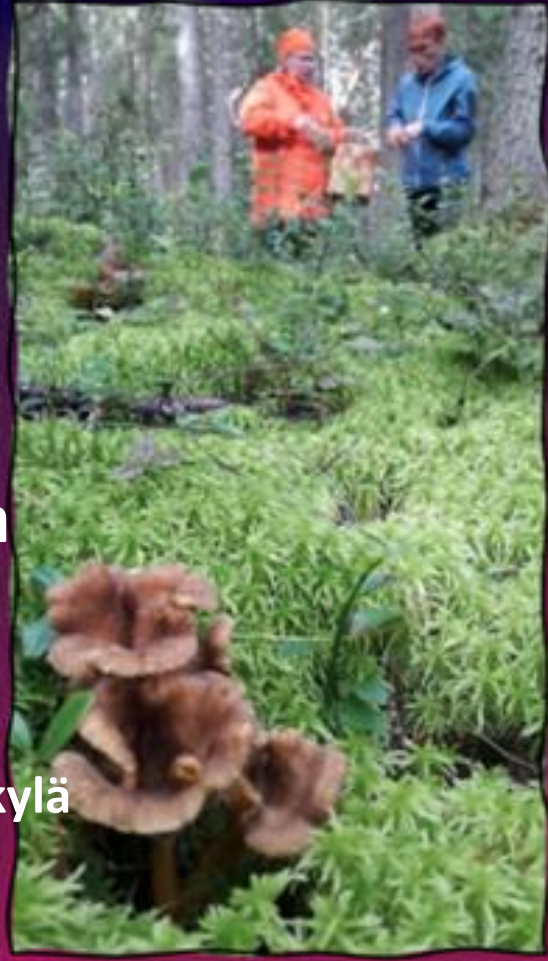
Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

Keski-Suomen elintarvike- ja ruokamatkailuyritysten nykytila ja tulevaisuus -haastatteluraportin tulokset

18.12.2023 Jamk, Rajakatu 35, Jyväskylä

Suvi-Tuulia Leinonen ja Leena Pölkki

Keski-Suomen ruokaverkosto (KEVE) -yhteistyöhanke
Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Liiketoimintayksikkö

KESKI-SUOMEN
RUOKAPOLUILLA
FOOD TRAILS
IN CENTRAL FINLAND

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

Keski-Suomen ruokaverkosto -yhteistyöhanke

Jyväskylän ammattikorkeakoulun hallinnoima yhteistyöhanke on päättymässä tammikuun loppuun 2024. Hanketta on rahoittanut Keski-Suomen ELY-keskus Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta.

Viralliset yhteistyökumppanit: Keski-Suomen liitto, MTK Keski-Suomi ja ProAgria Keski-Suomi. Yhteistyö- ja sidosryhmä: Keski-Suomen Ruokafoorumi.

Hankkeen toteutusaika 1.4.2021 - 31.1.2024.

<https://www.aitomaaseutu.fi/hankkeet/keve>

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

KEVE – kestävyys keskiössä, toimialan ääni kuuluviin

Keski-Suomen ruokaverkosto -yhteistyöhankkeessa on jatkettu pitkäjänteistä Keski-Suomen ruokasektorin kehittämistyötä entistä verkostomaisempana toimintana. Hanke on koordinoanut ja edistänyt verkoston toimintaa toimialarajat ylittäen - erityisesti lähiruoan tuotannon, jalostuksen ja käytön sekä elintarvikeviennin ja ruokamatkailun kehittämistoimia. Samalla on pyritty tunnistamaan maakunnallemme tyypilliset ”omat” ongelmat, ja käynnistetty niistä keskustelu sekä ratkaisumallien hakeminen.

<https://www.aitomaaseutu.fi/hankkeet/keve>

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

Elintarviketoimiala ja Keski-Suomen ruokaverkosto

Jalostavia elintarvikeyrityksiä Keski-Suomessa 134 kappaletta

Yrityksiä toimialoittain

- leipomotoiminta 35 %
- muiden elintarvikkeiden jalostus 18 %
- teurastus ja lihanjalostus 10 %
- kalanjalostus 10 %
- vihannesten, marjojen ja hedelmien jalostus 9 %
- juomien valmistus 7 %
- viljatuotteiden valmistus 6 %
- maidon jalostus 4 %

KEVE-hankkeen koonti valtakunnalliseen Aitoja makuja -tilastointiin 2023

<https://www.aitomaaseutu.fi/hankkeet/keve>

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

Elintarviketoimiala ja Keski-Suomen ruokaverkosto

Keski-Suomen elintarvike- ja ruokamatkailuyritykset ovat tyypillisesti mikroja tai pieniä. KEVE:n tilastointikoonnin mukaan maakunnan 134 jalostavasta elintarvikeyrityksestä

- 112 oli mikroja ja työllisti alle 4 henkilöä
- 10 yritystä työllisti 5-49 henkilöä
- 12 yritystä työllisti yli 50 henkilöä

KEVE-hankkeen koonti valtakunnalliseen Aitoja makuja -tilastointiin 2023

<https://www.aitomaaseutu.fi/hankkeet/keve>

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

Haastatteluraportin esityksen sisältö

- Haastatteluiden tausta ja tarve
- Haastatteluihin osallistuneet yritykset
- Ruokamatkailu Keski-Suomessa
- Elintarvikevienti
- Vastuullisuus
- Kestävä kehitys
- Taloudelliset valinnat ja tilanne
- Nykytilaa ja tulevaa
- Kehittämisen tarpeet ja toiveet
- Keski-Suomen ruokaverkostossa on mahdollisuuksia

Linkki raporttiin: [Keski-Suomen elintarvike- ja ruokamatkailuyritysten nykytila ja tulevaisuus - Theseus](#)

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

Haastattelujen tausta ja tarve

- Tavoitteena oli kartoittaa yritysten nykytilaa, tarpeita, haasteita ja kehittämiskohteita sekä selvittää koronapandemiatilanteen ja Venäjän Ukrainaan tekemän hyökkäyksen vaikutuksia ja tulevaisuuskuvia.
- Yritysten edustajilta selvitettiin toiveita ja ideoita siitä, miten yritystoimintaa voidaan edistää ja kehittää sekä mitkä ovat yritysten pärjäämisen ja selviämisen edellytykset. Kysymyksissä painotettiin erityisesti yritysten vastuullisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä toimia ja tavoitteita.
- Tietoa on kerätty, jotta kehittäjät ja rahoittajat voisivat palvella yrityksiä entistä paremmin rahoituksen suuntaamisessa ja toimenpiteissä. Samalla haluttiin vahvistaa yrittäjien luottamusta kehittäjä- ja rahoittajatahoihin, kun on syntynyt kokemus yrittäjien huomioon ottamisesta ja heidän tilanteestaan välittämisestä.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

Haastatteluihin osallistuneet yritykset

- Haastatteluista 46, osallistuneita yrityksiä 47, henkilöitä 57
- Kaikki yritykset olivat mikroja tai pieniä
- 44 % haastatelluista yrityksistä toimi maatilana yhteydessä
- Yritykset sijoittuivat eri puolelle Keski-Suomea (16 kuntaa)
- Päätoimialat: leipomo- ja konditoriatuotteet, maito ja/tai maitotuotteet, liha tai lihatuotteet, kala tai kalatuotteet, vihannes-, juures- tai perunatuotteet, mylly- tai jauhotuotteet, juomat, luonnontuotteet, ruokamatkailu, elämysmatkailu, majoitustoiminta, hunajantuotanto, pitopalvelu, metsätalous, maanviljely ja kasviproteiinituotteet
- Sivutoimialoja useita koneurakoinnista konsultointiin ja viljelystä musiikkiin
- Valmiiksi jalostettuja elintarvikkeita myi 74 % vastaajista

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

Ruokamatkailu Keski-Suomessa

- Haastatelluista yrityksistä 10 toteutti ruokamatkailua pää- tai sivutoimialakseen, näillä vuonna 2021 yhteensä 45 työntekijää
- Tavoitteena kannattava ja velaton toiminta, Keski-Suomen matkailun edistäminen ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa
- Kaikki yritykset olivat kasvun tai vakaan toiminnan vaiheessa
  - seitsemän arvioi liikevaihdon kasvaneen yli 10% vuodesta 2019 vuoteen 2022
  - kuusi arvioi liikevaihdon kasvavan yli 10% vuoteen 2027

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

Ruokamatkailu Keski-Suomessa

Yritykset pyrkivät toimimaan kestävästi ja asiakaslähtöisesti

- käytetään ja valmistetaan lähiraaka-aineista valmistettuja tuotteita
- tuotetaan räätälöityjä maaseutu-elämyksiä
- haasteina etäisyydet, logistiikka ja saavutettavuus

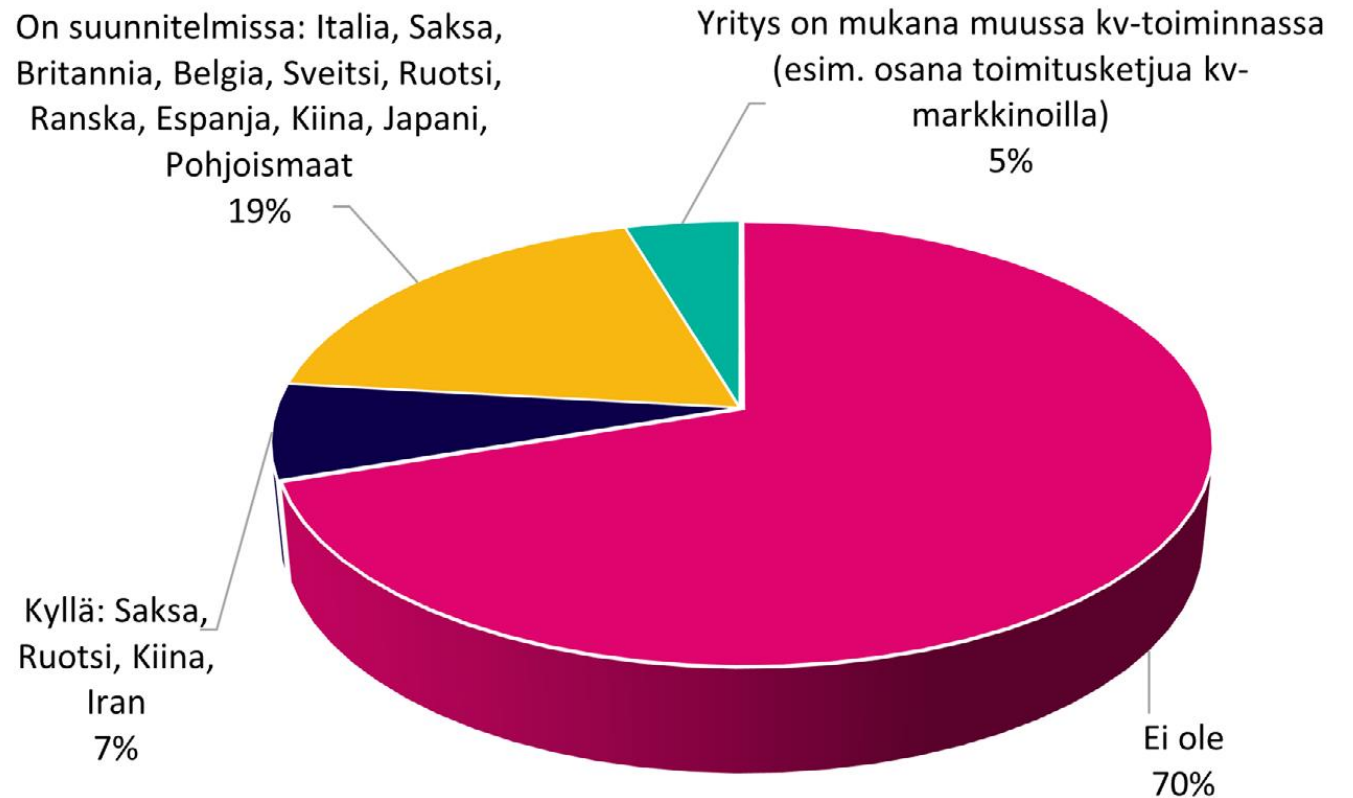
Kestävän kehityksen näkyminen ruokamatkailuyritysten liiketoiminnassa (n=10)

Elintarvikevienti

- 5 yritystä tekee vientiä
  - hunajatuotteet, hillokkeet, siirapit, kahvi ja tee
- 8 yritystä suunnittelee elintarvikevientiä
  - kala, hunaja, hamppu, liha- ja premium-tuotteet.
- Vientimarkkinoille suuntaaminen kiinnosti 19 yritystä

Yritysten elintarvikeviennin tilanne (n=43)

Elintarvikevienti

Vientitoiminnan mahdollistamiseksi ja kasvattamiseksi tunnistettiin seuraavia tarpeita

- lisää tuotanto- ja varastotilaa, laitteita ja teknologiaa
- suurempia tuotantomääriä
- jatkojalostamista
- yritysyhteistyötä
- asiantuntijuutta
- rahoitusta
- aikaresurssia
- tukea markkinointiin
- myyntikanavia

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

Vastuullisuus

Sosiaalinen vastuullisuus näkyi eritaustaisten asiakasryhmien, oman henkilöstön, mutta myös lähivaikutuspiirin (kylä, kolmas sektori) hyvinvoinnin huomioimisessa

Ekologinen vastuullisuus näyttäytyi monina konkreettisina toimina, uusiutuvien energiamuotojen käytöstä kierto- ja hiiliviljelyyn, lyhyisiin toimitusketjuihin, ekologisiin pakkauksiin, kierrätykseen, veden ja luonnonvarojen säästöön ja luonnon monimuotoisuudesta huolehtimiseen

Taloudellisen vastuullisuuden osalta korostettiin liiketoiminnan kannattavuuteen pyrkimistä, asiallista taloudenpitoa, kykyä suoriutua taloudellisista velvoitteista, maltillisen kokoista toimintaa ja riskienhallintaa

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

Kestävä kehitys

Yritysten nimeämät tärkeimmät kestävän kehityksen toimenpiteet vuoteen 2027 mennessä teemoittain:

- energia ja lämmitys
- ympäristö ja biodiversiteetti, talous
- henkilöstön ja yrittäjän hyvinvointi, asiakkuudet, yhteistyö
- sivuvirrat ja kierrätys
- lähiruoan käyttö ja/tai lähituotanto
- logistiikka
- pakkausmateriaalit
- sertifikaatit
- vastuullisuusviestintä

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

Taloudelliset valinnat ja tilanne

- Uudistuksia/investointeja tehtiin harkiten ja suunnitelmallisesti tulosten salliessa
- Taloudellinen vastuullisuus näyttäytyi kierrätyksenä sekä käytettyjen koneiden ja laitteiden hankintana, mutta oli toisaalta usein myös ainoa mahdollisuus taloudellisesta tilanteesta johtuen
- Osassa yrityksiä oli tehty tai pohdittiin toiminnan supistamista tai lopettamista toiminnan heikentyneen kannattavuuden takia
- Suurin osa yrityksistä ei hakenut liiketoiminnan kasvua, osa haki kasvua tai parempaa kannattavuutta markkinointialuetta ja/tai toimimallia laajentamalla
- Poikkeusaika (Covid-19, Ukrainan sota) vaikutti vuoteen 2022 mennessä liikevaihtoon negatiivisesti 31 % yrityksistä
- Suurin osa yrityksistä (73 %) uskoi liiketoiminnan tuloksen kasvavan vuoteen 2027 mennessä

Nykytilaa ja tulevaa

Haasteita

- Tuotanto- ja jalostuskulujen nousu, kustannusten siirtäminen hintaan
- Tuotteiden saanti vähittäiskauppaan
- Markkinaympäristön muutos, markkinointiosaaminen
- Digitaalisten kanavien käyttöönotto, sähköinen laskutus
- Osaavan ja/tai riittävän henkilöstön löytäminen

Riskejä, uhkia

- Työ- ja tuoteturvallisuus
- Yrittäjän sairastuminen ja jaksaminen
- Epäonnistunut rekrytointi
- Ongelmat raaka-aineiden saatavuudessa, tuottamisessa tai niiden eteenpäin toimittamisessa

Nykytilaa ja tulevaa

Vahvuuksia

- Tuotteiden ja toiminnan korkea laatu, hyvä maine
- Jäljitettävyys, paikallisuus ja/kotimaisuus
- Ketteryys, kyky reagoida nopeasti ja asiakaslähtöisesti
- Kilpailukykyiset tuotteet
- Henkilöstön ammattitaito ja yrittäjien oma osaaminen

Mahdollisuuksia

- Tuotannon tehostaminen, uudet teknologiat
- Tuotteistaminen, erikoistuminen, premium-tuotteet, yksilöllisyys
- Uudet markkinakanavat lähellä, kotimaassa ja vientiin
- Pelloilta pöytään - asiakaslähtöisesti elintarvikkeissa ja ruokamatkailussa

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

Kehittämisen tarpeet ja toiveet

Yrittäjät peräänkuuluttivat muun muassa

- julkista arvostusta suomalaisen ruoan tuottajille ja -jalostajille
- viranomaisten ja rahoittajien yritysmuonteisempää tulkintaa
- byrokratian vähentämistä ja helpottamista
- yrittäjien työtaakan pienentämistä, tukea yritystoiminnan pyörittämiseen
- mahdollisuutta kannattavaan liiketoimintaan (kuluttaja-, kauppa- ja päättäjävaikeuttaminen)
- yhteistyötä toisten yrittäjien, mutta myös kehittäjien kanssa
- vertaisoppimista, kohtaamisia ja yhteisiä retkiä toisten yrittäjien kanssa
- kuluttajatahtumia ja -tilaisuuksia, joissa lähiruokayrittäjät ja -tuotteet saadaan näkyviksi ja myyntiin

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

Kehittämisen tarpeet ja toiveet

Yrityksillä oli tarve löytää riittävästi ja oikeanlaista henkilöstöä, jonka avulla yritys pystyy kasvamaan ja menestymään. Työllistäminen haluttiin helpommaksi ja vähemmän "vaaralliseksi".

Nykyisellä henkilöstöllä tunnistettiin erilaisia lisäkoulutustarpeita 42 % osalta (86)

Kehittämisaihiot tulostettuina pöydillä/seinällä

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

Keski-Suomen ruokaverkostossa on mahdollisuuksia

Yrityksissä toimitaan vastuullisesti, asiakaslähtöisesti ja aikaansa seuraten.

Kehittäjä- ja rahoittajatahot saivat myös hyvää palautetta.

Yrittäjillä on uskoa tulevaan, kiinnostusta yhteistyöhön ja -kehittämiseen.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

Lämmin kiitos kaikille haastatteluun osallistuneille yrityksille!

Haastatteluraportti on luettavissa kokonaisuudessaan osoitteessa

<https://www.theseus.fi/handle/10024/816338>

Raportin kirjoittamiseen ja tuottamiseen osallistuivat Viivi Kaartinen, Suvi-Tuulia Leinonen, Mari Partanen, Virpi Ruotsalainen ja Leena Pölkki Jyväskylän ammattikorkeakoulusta.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk

<https://www.aitomaaseutu.fi/hankkeet/keve>

Kiitos!

Leena Pölkki, projektipäällikkö

leena.polkki@jamk.fi

p. +358504011894

Suvi-Tuulia Leinonen

suvi-tuulia.leinonen@jamk.fi

p. +358406690645

Jyväskylän ammattikorkeakoulu,

Liiketoimintayksikkö

Rajakatu 35,

40200 Jyväskylä

KESKI-SUOMEN
RUOKAPOLUILLA
FOOD TRAILS
IN CENTRAL FINLAND

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk